

νεια φτιάστηκε το χωριό, ύστερος οι πολίτες, το Έθνος, ή φυλή και τελευταία ή άρμονισμένη ανθρώπινη κοινωνία. Την κοινωνία λοιπόν αυτή τη συγκρατεί πάντα το αίσθημα της Αγάπης, που άπάνω της στηρίζεται κ' ή ήθική της ύπαρξη. Μα όσο κι αν άρνηθούμε την ανάγκη κάθε θεσκέιας, κάθε νομοθεσίας, κάθε κοινωνικού θεσμού, την ήθική, για να ύπαρξη κοινωνία, δεν μπορούμε να την πούμε άχρηστα στον άνθρωπο, μήτε ότι δεν είναι και φυσική του ιδιότητα. Οι ύποστηρικτές βέβαια του κυριαρχού εγωισμού ίσως τ' άρνηθούν αυτά και τη θεωρία της ήθικής κοινωνίας με στήριγμα της την Αγάπη και τις άλλες συνακόλουθές της άρετές την πολειμούν από το φόβο μήπως το φάντασμα του αναρχισμού γίνη και πραγματικότητα. Μα θαρρώ πως δεν υποπροσέξανε στο ότι κι ο αναρχισμός για βάση του έχει τον εγωισμό του άτομου καθώς κ' ή άπολυταρχία κ' ή τυραννία ή άριστοκρατική εκεί οι πολλοί για λόγου τους— καθίνας όμως χωριστά— έδω ή ένας για λόγου του. Ο εγωισμός πάντα κατανατεί ή στην άναρχία ή στην άπολυταρχία. Ίσως φανούν παραδοξολογίες τ' όσα πω άμέσως παρακάτω για ν' άποδείξω την ιδέαν αυτή, μα ως μευ δοθή ή άδεια να βεβαιώσω, ότι τ' ά λέω με πεποίθηση, πως δεν παραδοξολογώ. Η Πλατωνική φιλοσοφία μ' όλη την ήθικολογία της και τις διδαχές για την Άρετή του πολίτη, είναι κατά τη γνώμη μου φιλοσοφία πολύ εγωιστική— όλα τ' ά θέλει για το έγω (πολιτεία = άτομα) και στη δύναμή του θυσιάζει ιδιοχτησία και οικογένεια— φυσικά αυτό το τελειώση στον αναρχισμό— και ν' ά πώς σήμερις οι πύ φανατικοί κοινωνιστές κι άναρχικοί λένε, ότι έρχονται να θεμελιώσουν την Πλατωνική πολιτεία. Κι αν ο Πλατωνικός αναρχισμός δεν είδε ποτέ το φώς της μέρας, δεν είναι όμως θαρρώ κι όλοτέλα ξένος στο γλήγορο ξεπεσμό της Αθήνας και κοντά σ' αυτήν κι όλης της αρχαίας Ελλάδας. Όπως ο Πλάτωνας στα παλιά τ' ά χρόνια, έτσι ύστερ' από την Αναγέννηση της Δύσης φάνηκεν ο Καρτέσιος για να παρουσιάση μ' άλλην όψη την εγωιστική φιλοσοφία— κηρύχνη το Θεός— έγω, το έγω πλάστη τών όλων και δίνει καινούργια ζωή στην άπολυταρχία— από τη φιλοσοφίαν αυτή βγαίνει ο Λευδοθικός ΙΔ' και το «I' Etat c' est moi» τραβάει το δρόμο της, μ' όλο το αντίσκημα που βρήκεν από μερικούς και περισσότερο από τον Ιταλό Vico με τη «Νέα Επιστήμη» του, και τη Γαλλική Έπανάσταση, ως που καταστάλαξε στο Μεγάλο Ναπολέοντα, την τελειότερη εικόνα της εγωιστικής άπολυταρχίας, για να βρή μαζί του το θάνατό της στους βράχους της Αγίας Ελένης. Η φύση ξεδιχθήκε. Στις μέρες μας προβαίνει πάλι ή εγωιστική φιλοσοφία με το Στίβερ και το Νίτσε— μα, επειδή δεν ξέρει κι αυτή καλά-καλά τί γυρεύει, άνεμοδέονεται άνάμεσα σ' άναρχικούς κι άκρους άριστοκράτες, που δεν άναγνωρίζουνε για ούσιαστική άρετή της ζωής τους την Καλοσύνη και την Αγάπη. Άς μ' ά μην κάνουμε τον προφήτη για το τέλος της.

«Οι πύ μεγάλοι άνθρωποι ήθελαν τη δύναμη και την κυριαρχία». Μα ποιοι είναι αυτοί οι μεγάλοι; Για να θέλουν τη δύναμη και την κυριαρχία δε θ' ά τους ζητήσουμε βέβαια μέσα στο πνευματικό έργο της ανθρωπότητας— έδω ο άποθυμητής της κυριαρχίας είναι ο εύγενικός εγωιστής. Οι κυνηγότερες της δύναμης και της κυριαρχίας βρίσκονται άνάμεσα στους στρατιωτικούς και τους πολιτικούς— σ' ένα μέρος και στους νομοθέτες. Τέτοιου είδους μεγάλους στην ιστορία τών λαών έχουμε τον Αττίλα, το Λευδοθικό ΙΔ', το Μεγάλο Ναπολέοντα, το Μπίσμαρκ ή κι όποιον άλλον όμοιο τους, που το έργο τους το κυβέρνησαν ο τέλειος εγωισμός, συντροφιασμένος φυσικά με την άδικία— μπορεί, άνίσως και θέλη κανείς, να βάλη πλάι τους και τον Ηρόστρατο. Μα αυτούς ή ανθρωπότητα δεν τους είπεν εύεργέτες της. Οι εύεργέτες της ανθρωπότητας βρίσκονται στην άληθινά πνευματική άριστοκρατία και τ' ά έργα τους τ' ά δδήγησε πάντα ή Καλοσύνη κ' ή Αγάπη, που δεν τις θαρρούσαν όχλοκρατικές άρετές. Οι μεγάλοι της έπιστήμης ήρωες γεννήθηκαν άκριβώς από την ιδέα πως να κάμουνε λιγότερο βρασιμισμένη τη ζωή τών όμοιων τους, πως να γίνουν ωφέλιμοι στην αν-

θρωπότητα. Οι μεγάλοι της ιδέας πολειμιστές δεν κυνήγησαν την κυριαρχία, παρά ίσια-ίσια θελήσανε να τήνε συντρέψουν. Οι Δίσχυλοι, κ' οι Θεουκιδίδηδες, κ' οι Δάντηδες, κ' οι Σαίξπηρ κ' οι Γκαίτε δε βγήκανε στον κόσμο για να διαφεντέψουν την κυριαρχία του Έγωισμού, παρά για να δείξουν περισσότερο το μεγαλείο της Αγάπης, λέγοντας με το έργο τους ό,τι είπε κι ο ήρωικός νεανίας του Γολγοθά: «Όχι ήλθον καταλύσαι, άλλα πληρώσαι». Αυτοί είναι οι άληθινοί της ανθρωπότητας εύεργέτες με το έργο τους το ρυθμισμένο από την Αγάπη, που τη δύναμή της την ένοιωσαν στη μελέτη της Φύσης. Οι άλλοι δεν άκουσαν ποτέ να τους δίνεται με το στόμα της ανθρωπότητας τέτοιο παρατσούκλι— το μόνο που κέρδισαν ήταν ή γενική κατάρα— αυτό βέβαια δεν το λογαρίασανε για τίποτα, επειδή ήτανε δυνατοί, κ' έτσι έφυγαν από τον κόσμο τουτο ίκανοποιημένοι. Δεν έκαναν όμως και κανένα καλό από μεγαλοδωρία, ένεκα του τέτοιου προτέρημα δε στίκεται στο φυσικό του εγωιστή— πως μπορεί ένας άνθρωπος, που όλα τ' ά θέλει για τον εαυτό του, που γυρεύει ν' άποτάξη όλα τ' ά πάντα και να κυριαρχήση, να είναι και μεγαλόδωρος; έξόν πια αν πετάη κανένα κοκαλάκι και ττους πεινασμένους για έπίδειξη— μα αυτό δεν είναι βέβαια μεγαλοδωρία.

Δεν είναι πρωτόβγαλος ο λόγος, ότι ο εγωισμός κανονίζει κάθε ζωϊκή ύπαρξη. Από το πύ άπλο όργανικό φαινόμενο ως στον τελειότερο άνθρωπο μέσα στον άγώνα της ζωής το έγω κυριαρχεί— μα είναι τόση διαφορά άνάμεσα έγω κ' έγω. Κ' ή προνήτρα φύση ακριβώς για να μηδενίση το έγω το σκληρό, το έγω του χαλασμού, που θέλει να είναι πάντα κυρίαρχο στόλισε τ' ά πλάσματα της και με την Αγάπη, που τ' ά βλέπουμε όπου κι αν γυρίσουμε το μάτι, μας. Καί χωρίς να ήλω τώρα φτιάνω με τη φαντασία μου την εικόνα ενός δυνατού με τον εγωισμό του μονάχα, που θέλει να κυνηγήση την κυριαρχία, να καταφέρη μόνο μεγάλα. Τόνη βλέπω να πλεύη μ' όλη τη δύναμή του μέσα στο άπέραντο αυτό, που λέγεται Κόσμος, μέσα στο μεγαλειό του, μέσα στο άναρχο κι άτέλειωτο του καιρού, τότε βλέπω κυνηγότερα του πόθου του με την περιφρόνηση στον πρώτο της Φύσης νόμο και να φωνάζη «προσιάζω να κατστραφούν!» (του Νίτσε ο τελευταίος αυτός λόγος.) Κι' άθελά μου άκούω τη Φύση να ρωτάη το δυνατόν αυτόνε μ' όλη της τη συμπάθεια μα και μ' όλη της την άυστηρότητα: «Άνθρωπε! γιατί τόσο άδειανός;» Κι' άς μου δώση τώρα την άδεια ο Έρμοντας να του πω, ότι κι αυτός μαζί μ' άλλους πολλούς μαθητάδες του Νίτσε παραγνώρισε την άληθινή του εγωισμού έννοια, του εγωισμού αυτού, που έμεεις οι αδύνατοι δεν τον καταλαβαίνουμε να είναι αή ούσιαστική άρετή της ζωής».

Φοβάμαι μήπως τ' ά ιδανικά της Καλοσύνης και της Αγάπης τ' ά παίρνη κανένας σαν τίποτα μελοδραματικές γλυκαναλατιές και τότε βέβαια έχει δικιο όποιος ζητάει να τ' ά ξερίσουμε από την ύπαρξή μας. Μα όχι— ο λόγος δεν είναι για Καλοσύνης κι Αγάπης, που στέκουν πύ κάτω κι από το σύνορο της αίσθηματικότητας— αυτά είναι κάτι χειρότερο από όχλοκρατικές άρετές. Τ' ά ιδανικά αυτά τ' ά φανταζόμαστε σαν τις σεμνές παρθένας, που δε βγαίνουνε στο δρόμο να δείξουν τις όμορφίες τους με χιλία δυο τσακίσματα, παρά με το πέρασμα τους γεννούνε το σεβασμό και την άγια λατρεία στην όμορραπλάστρα δύναμή τους— τ' ά φανταζόμαστε τόσο δικία, τόσο δυνατά και τόσο άψηλονύτητα, ως που να φτάνουνε σε σημεία, ώστε ν' άναγκαζόνε σήμερα πολλούς γιατρούς να συλλογίζονται, αν έχουν το δικαίωμα να πεθαίνουν τους άρρώστους τους, που φτάσανε στον τελευταίο σταθμό της τυραννίας, για να μη βασανίζονται άλλο. Κ' έτσι ή Καλοσύνη κ' ή Αγάπη δείχνονται σαν κάτι παραπάνω κι από τον ήρωισμό.

Το ιδανικό της Αγάπης κάθε της Φύσης μελετη το παραδέχτηκε και της το θάρρεψε ήθική

ανάγκη για την ύπαρξη της κοινωνίας. Κι ο άρνησής τών όλων, ο μεγάλος φιλόσοφος Σοπελάουερ, στη Δικαιοσύνη και στην Αγάπη στήριξε την Ηθική του. Και νοιώθη δυνατή τώρα την έρεξη να ξεσκώσω έδω μερικά λόγια του τρανού συγκαιρίτη μας φιλόσοφου, του Χαίκελ, του άσύγκριτου της Φύσης μελετητή, που ξετύλιξε περισσότερο από κάθε άλλον την αίτια, την αξία και το σκοπό της ζωής: «Ο άνθρωπος— λέει ο Χαίκελ στα «Νοιώματα του Κόσμου(1)»— είναι μέρος του σύγκλου τών συνταιριασμένων σποντυλωτών και γι' αυτό, όπως όλα τ' ά συνταιριαστικά ζωα, έχει δυο ειδών διαφορετικές ύποχρέωσεις: πρώτα στον εαυτό του και δεύτερα στην κοινωνία, όπου ζή. Οι πρώτες ύποχρέωσεις είναι οι προταγές του έγωισμού, οι δεύτερες της άγάπης στον πλησίον του (άλτροιτισμός). Τ' ά δυο αυτά είδη τών φυσικών προταγών είναι ίσια δικαία, ίσια ήθικά και ίσια άπραίτητα. Άν ο άνθρωπος θέλει να ζή μέσα σε κοινωνία οργανωμένη και να μη δυσχεραστήται άπ' αυτή, δεν πρέπει να ζητάη μονάχα την ίδια του εύτυχία, παρά και της κοινωνίας όπου βρίσκειται και τών «πλησίον» του, που συγκροτούν την κοινωνική αυτή συντροφιά. Πρέπει να νοιώση ότι ή καλοτυχία τους κάνει τη δική του κ' οι συμφρές τους τις δικές του. Ο κυριώτατος αυτός κοινωνικός νόμος είναι τόσο άπλος και τόσο προσταχτικός από τη φύση άνάγκης, ώστε κατανατεί δύσκολο να νοιώσουμε πως μπορεί να τον άντικρούση θεωρητικά και πραχτικά— και μολοντούτο αυτό γίνεται και σήμερα, όπως γίνηκε από άμέτρητα χρόνια... Ο εγωισμός έπιτρέπει την συντήρηση του άτομου, ο άλτροιτισμός τη συντήρηση του είδους, που φτιάνεται από την άλωσιδα τών άτομων που σβύνουνε και πάνε».

Δεν είναι λοιπόν ο εγωισμός μονάχα ή ούσιαστική άρετή της ζωής. Ο δυνατός άνθρωπος δεν άποδιώχνη από τ' ά έργα του τ' ά ιδανικά της Καλοσύνης και της Αγάπης— με το φώς τους για όδηγητή του φτάνει πραγματικά στην Αλήθεια, νωρίζεται με τη Δικαιοσύνη και δέχεται τη Ζωή μ' άληθινόν ήρωισμό.

Οι θεσκέιας ίσως πέσουν συντρίμια, γένη σδυστούνε, ο άνθρωπος λείψη από το πρόσωπο της γης, κόσμοι περάσουν, μα ή Αγάπη έδω θα ύπαρξη ζωή θ' ά μένη πάντα κυβερνήτρα της, επειδή είναι ή φωνή της ίδιας της Φύσης. Και μπροστά στην προταγή της Φύσης τ' ά λόγια κ' οι ιδέες τών παράνθρωπων είναι...

Αθήνα 14 του Νοέβρη.

ΗΛΙΑΣ Π. ΒΟΥΤΙΕΡΙΑΗΣ

1) Η Φραντζέζικη μετάφραση «Les Énigmes de l'Univers».

ΒΟΛΤΑΙΡΟΥ *)

Ο ΜΙΚΡΟΜΕΓΑΣ

ΚΕΦ. Β'.

Συνομιλία του κατοίκου του Σερίου με τον κάτοικο του Κρόνου.

Η Έξοχότητά του ξαπλώθηκε, και τότε ο κ. γραμματέας είσιωσε στο πρόσωπό του.— Πρέπει να όμολογήσουμε, του λέει ο Μικρομέγας, ότι ή φύση έχει πολύ μεγάλη ποιικιλία.— Ναι, λέει ο Κρονιώτης, ή φύσις είναι ως άνθων, οΐτινος τ' ά άνθη...— Οΐφ, καύμένη, του άπαντ' ο άλλος άνθων!...— Είναι, λέει πάλι ο γραμματέας, ως συνάθροισις ξανθών και μελαχροινών γυναικών, ών αι άμφίεσις...— Άσε με, χριστιανέ μου, με τις μελαχροινές σου, του λέει ο Σεριώτης.— Τότε λοιπόν είναι: ως πινακοθήκη πλήρης εικόνων, ών αι γραμμαί...— Βρε άδερφέ, ή φύση μοιάζει με τη φύση— τί π' άς και γυρεύεις σύγκρισις;— Για να σ' άς εύχαριστήσω, του λέει ο γραμματέας.— Δέ θέλω να μ' εύχαριστούν,

*) Κείταξε φύλλο 270.

ἀποκρίνεται ὁ ταξιδιώτης, θέλω νὰ μαθαίνω. Καὶ πρῶτα πρῶτα πὲς μου, πόσες αἰσθήσεις ἔχουν οἱ ἄνθρωποι τοῦ πλανήτη σας. — Ἐχομε ἐβδομηντα δύο, λέει ὁ ἀκαδημικός, καὶ κλαιγόμαστε ἀδιάκοπα πού εἶναι λίγες. Ἡ φαντασία μας πάει πέρα ἀπ' τὴς ἀνάγκης μας. Βρίσκουμε ὅτι μὲ τὴς ἐβδομηντα δύο αἰσθήσεις, μὲ τὸ δαχτύλιο τοῦ πλανήτη μας καὶ μὲ τὰ πέντε φεγγάρια του, εἴμαστε ἀδικημένοι. Καὶ μ' ὅλη τὴ μεγάλη μας περιέργεια καὶ μὲ τὰ πολλὰ πάθη, πού γεννιοῦνται ἀπ' τὴς ἐβδομηντα δύο αἰσθήσεις, μᾶς μένει ἀκόμα κκεῖνος γὰρ νὰ πληττομε. — Δὲν εἶναι παράξενο, λέει ὁ Μικρομέγας, γιὰτὶ ἐμεῖς, στὸν πλανήτη τὸ δικό μου, ἔχομε σχεδὸν χίλιες αἰσθήσεις, καὶ πάλι μᾶς μένει μιὰ ἀόριστη ἐπιθυμία, κάτι σὰν ἀνησυχία, πού μᾶς εἰδοποιεῖ ἀδιάκοπα ὅτι εἴμαστε ἕνα τίποτα, καὶ ὅτι ὑπάρχουν ὄντα πολὺ τελειότερα. Ἐχω ταξιδεῖσει λιγάκι. Εἶδα θνητούς πολὺ κατώτερους ἀπὸ μᾶς, εἶδα καὶ πολὺ ἄνωτερους· δὲν εἶδα ὅμως κανέναν πού νὰ μὴν ἔχη ἐπιθυμίες περισσότερες ἀπὸ ἀληθινὴς ἀνάγκης, καὶ ἀνάγκης περισσότερες παρὰ ἀπόλαψης. Μπορεῖ νὰ φτάσω καμμιά μέρα καὶ στὸν τόπο ὅπου δὲ λείπει τίποτα· μὰ ἴσια μὲ τώρα δὲν μπόρεσα νὰ πληροφορηθῶ θετικὰ πού βρίσκεται.

Ἦστερα ὁ Κρονιώτης μὲ τὸ Σειριώτη βύθισαν σὲ λογιῆς λογιῆς στοχασμούς· ἀλλά, ἀφοῦ ἔφτασαν σ' ἕνα σωρὸ συμπεράσματος πολὺ ὠραῖα καὶ πολὺ ἀμφιβολία, ἀναγκάστηκαν νὰ γυρίσουν πίσω στὴν πραγματικότητα. — Πόσον καιρὸν ζήτε, ρωτᾷ ὁ Σειριώτης. — Ἀχ, πολὺ λίγο, τοῦ ἀποκρίνεται ὁ μικρᾶνθρωπος τοῦ Κρόνου. — Τὸ ἴδιο κ' ἐμεῖς, λέει ὁ Σειριώτης, κλαιγόμαστε γιὰ καθετὶ, πὼς εἶναι λίγο. Φαίνεται νὰ εἶναι γενικὸς νόμος στὴ φύση. — Ἀλλοίμονο, λέει ὁ Κρονιώτης, δὲ ζοῦμε παραπάνω ἀπὸ πεντακόσιες μεγάλες περιφορὲς τοῦ ἡλίου. (Κατὰ τὸ δικό μας σύστημα κάνουν ἀπάνου κάτω δεκαπέντε χιλιάδες χρόνια). Καταλαβαίνεις; Εἶναι σὰν νὰ πεθαίνῃ κανεὶς τὴ στιγμή πού γεννιήθηκε. Ὁ ἑαυτός μας εἶναι σημεῖο, ἡ διάρκειά μας στιγμή, ἡ σφαῖρα μας ἄτομο. Μόλις ἀρχίζεις νὰ μορφώνεσαι· λιγάκι, πρὶν ἀποχτήσης πείρα, ἔρχεται ὁ θάνατος. Ἐγὼ, τί νὰ σοῦ πῶ; δὲν τολμῶ νὰ σκεπῶ γιὰ μέλλον· βλέπω πού εἶμαι μιὰ στάλλα νερὸ σ' ἕναν ὠκεανὸ ἀπέραντο. Ντρέπομαι, μάλιστα ἴσα, γιὰ τὴ γελοία φιγούρα πού κάνω στὸν κόσμον.

Ὁ Μικρομέγας τοῦ ἀποκρίθη: Ἄν δὲν εἴσουνα φιλόσοφος, θὰ φοβούμουν μὴπως σὲ λυπήσω· μάθε λοιπὸν ὅτι ἡ δική μας ἡ ζωὴ εἶναι ἐφτακόσιες φορές μεγαλύτερη. Ἀλλὰ ξέρεις πολὺ καλά, πού, ὅταν φτάσῃ ἡ ὥρα πού πρέπει νὰ δώσουμε πίσω στὴ φύση τὰ στοιχεῖα μας, γιὰ νὰ πᾶν νὰ ζήσουν κάποια ἄλλη μορφή ζωῆς, αὐτὸ δὲ πού ὀνομάζουμε θάνατο, ὅταν, λέω, ἔρθῃ ὁ καιρὸς γι' αὐτὴν τὴ μεταμόρφωση, τότε τὸ νὰ ἔχῃς ζήσει μιὰ μέρα ἢ μιὰν αἰωνιότητα εἶναι ὅλο τὸ ἴδιο. Πέρασα ἀπὸ τόπους ὅπου ζοῦν χίλιες φορές περισσότερο παρὰ στὸν τόπο μου, καὶ εἶδα πού κ' αὐτοὶ μουρμούριζαν. Ὑπάρχουν ὁμως παντοῦ καὶ ἄνθρωποι γνωστικοί, πού δέχονται τὰ πράγματα ὅπως εἶναι καὶ εὐχαριστοῦν τὸν Ποιητὴ τοῦ κόσμου.

Τὶ ἀπέραντη ποικιλία πού εἶναι σκορπισμένη σ' αὐτὸ τὸ Σύμπαν καὶ πὼς τὴν παρακολουθεῖ παντοῦ ἕνα εἶδος θαυμαστῆς ὁμοιομορφίας. Βλέπεις, ὅλα τὰ διανοούμενα ὄντα εἶναι διαφορετικά, καὶ ὅμως ὅλα ἔχουν κοινὰ χαρακτηριστικὰ τὴ σκέψη καὶ τὴς ἐπιθυμίας. Ἡ ὕλη εἶναι παντοῦ ἑχτατὴ, ἀλλὰ σὲ κάθε σφαῖρα ἔχει καὶ ιδιότητες διαφορετικές. Πόσες διαφορετικὲς ιδιότητες βρίσκετε στὴ δική σας ὕλη; —

Ἄν ἐννοεῖτε ἑκάστης τὴς ιδιότητες, λέει ὁ Κρονιώτης, πού μᾶς φαίνεται πὼς ἡ σφαῖρα μας δὲ θὰ μπορούσε δίχως αὐτὲς νὰ ὑπάρχῃ τέτοια πού εἶναι, λογαριάζουμε τριακόσιες, π. χ. τὴν ἔχταση, τὴν ἀνομοχωρησιά, τὴν κινήτοτητα, τὴν ἔλξη, τὴν διαιρετότητα καὶ ἄλλες. — Φαίνεται, ἀπαντᾷ ὁ ταξιδιώτης, πὼς αὐτὲς οἱ λίγες ἔσωναν γιὰ τοὺς σκοπούς πού εἶχε ὁ Πλάστης στὴ μικρὴ σας κατοικία σας. Σὲ ὅλα θαυμάζω τὴ σοφία τοῦ παντοῦ διαφορὲς μὰ καὶ παντοῦ ἀναλογίας. Ἡ σφαῖρα σας μικρὴ, οἱ κάτοικοί της μικροὶ κ' αὐτοί. Αἰσθήσεις ἔχετε λίγες· ἡ ὕλη σας ἔχει λίγες ιδιότητες. Ὅλα αὐτὰ εἶναι ἔργο τῆς Θεῆς Πρόνοιας. Ὁ ἥλιος σας, ὅταν τὸν κυττάξῃς καλά, τί χρῶμα ἔχει; — Λευκὸ πρὸς τὸ κίτρινο, λέει ὁ Κρονιώτης· καὶ ὅταν ἀνκλύσουμε μιὰν ἀχτίνα του, βρίσκουμε ἐφτά χρώματα. — Ὁ δικός μας ἥλιος, λέει ὁ Σειριώτης, κοκκινופέρνει, καὶ ἔχομε τριανταεὶς ἀρχικά χρώματα. Ἀπ' ὅλους τοὺς ἡλίους πού πλησίασα δὲν ἤρα δύο πού νὰ μοιάζω, ὅπως στὸν τόπο σου δὲν μπορεῖς νὰ βρῆς ἕνα πρόσωπο πού νὰ μὴ διαφέρῃ ἀπ' ὅλα τὰ ἄλλα.

Ἦστερα ἀπὸ πολλὲς τέτοιες ἐρωτήσεις ζήτησε νὰ μάθῃ πόσες οὐσίες ριζικὰ διαφορετικὲς ἤξεραν οἱ Κρονιώτες. Καμμιά τριανταεὶς μονάχα γνώριζαν, τὸ Θεὸ, τὴν ὕλη, τὸ χῶρο, τὰ ἑχτατὰ ὄντα πού αἰσθάνονται, τὰ ἑχτατὰ ὄντα πού αἰσθάνονται καὶ σκέφτονται, τὰ διανοούμενα ὄντα πού δὲν ἔχουν ἔχταση· ἐκεῖνα πού ὁμοχωροῦν κ' ἐκεῖνα πού εἶναι ἀνομοχωρετὰ, καὶ ἄλλα. Γι' αὐτὸ ὁ Κρονιώτης φιλόσοφος ἔμεινε ἐκστατικός, ὅταν ὁ ἄλλος τοῦ εἶπε ὅτι στὴν πατρίδα του ξέρουνε τριακόσιες τέτοιες οὐσίες καὶ ὅτι εἶχε ἀνακαλύψει ἄλλες τρεῖς χιλιάδες στὰ ταξίδια του. Τέλος πάντων, ἀφοῦ ἔτσι ἀνακοίνωσαν ὁ ἕνας στὸν ἄλλον λίγα ἀπ' ὅ,τι ἤξεραν καὶ πολλὰ ἀπὸ κείνα πού δὲν ἤξεραν, ἀφοῦ καταστρώσαν συλλογισμοὺς στὸ διάστημα μὴς περιφορᾶς τοῦ ἡλίου, ἀποφάσισαν νὰ κάμουν μαζὶ ἕνα φιλοσοφικὸ ταξίδι.

ΚΕΦ. Γ'.

Ταξίδι τῶν δύο κατοίκων τοῦ Σειρίου καὶ τοῦ Κρόνου.

Οἱ δύο φιλόσοφοι μας εἶταν ἑτοιμοὶ νὰ μπαρκαριστοῦν στὴν ἀτμοσφαῖρα τοῦ Κρόνου μὲ μιὰ καλὴ προμήθεια ἀπὸ ἐπιστημονικὰ ὄργανα, ὅταν ἡ ἐρωμένη τοῦ Κρονιώτη, πού εἶχε μάθει τὰ τρεχάματα, ἤρθε κλαιγόμενη νὰ κἀνῃ τὰ παράπονά της. Εἶτανε μιὰ κοντοῦλα μελαχροινὴ, ἐξακόσιες ἐξήντα ὀργιές ἀνάστημα, ἡ ὅποια ὅμως ἀναπλήρωνε τὴν ἔλλειψη τοῦ ἀναστήματος μὲ κάμποσα ἄλλα σωματικὰ χαρίσματα. — Ἄ, σκληρὲ, τοῦ φωνάζει, ἀφοῦ σοῦ ἀντιστάθηκα χίλια πεντακόσια χρόνια, τώρα πού ἔρχισα νὰ ὑποχωρῶ, μόλις γνώρισα ἑκατὸ χρόνια τὴν ἀγάπη σου, μὲ ἀφίνεις γιὰ νὰ πᾶς ταξίδι μ' ἕνα γίγαντα τοῦ ἄλλου κόσμου. Ἄ νὰ χαθῆς! Εἶσαι ἕνας περιεργὸς καὶ τίποτ' ἄλλο. Ποτέ σου δὲν αἰσθάνθηκες ἔρωτα. Ἄν ἤσουν σωστὸς Κρονιώτης θὰ ἤσουν πιστός. Πού τρέχεις; τί γυρεύεις; Τὰ πέντε φεγγάρια μας εἶναι λιγώτερο ταξιδιάρικα ἀπὸ σένα καὶ ὁ δαχτύλιός μας λιγώτερο ἄστατος. Πάει τέλιωσε, δὲ θ' ἀγαπήσω πιά. Ὁ φιλόσοφος τὴ φίλησε, ἔκλαψε μαζὶ της, ὅσο φιλόσοφος κ' ἄν εἶτανε, καὶ ἡ κυρὰ, ἀφοῦ λιγοθύμησε λιγάκι, πῆγε καὶ παρηγορήθηκε μ' ἕνα λιμοκοντόρο τοῦ πλανήτη της.

Στὸ μεταξὺ οἱ δύο μας περιεργοὶ ἀναχώρησαν. Πρῶτα πήδηξαν στὸ δαχτύλιο τὸν ἠῦραν ἀρκετὰ ἐπίπεδο, ὅπως σωστὰ τὸ μάντεψε ἕνας σοφὸς κάτοικος τῆς μικρῆς μας σφαῖρας. Ἦστερα πῆγαν ἀπὸ φεγγάρι σὲ φεγγάρι. Λίγο πέρα ἀπ' τὸ τελευταῖο περνοῦσε ἕνας κομήτης· πήδηξαν ἀπάνου μαζὶ μὲ τοὺς ὑπέρητες καὶ μὲ τὰ ἐργαλεῖά τους. Ἀφοῦ ἔκαμαν ἀπάνου κάτω ἑκατὸν πενήντα ἑκατομμύρια λευγες, ἀπάντησαν τοὺς δορυφόρους τοῦ Δία. Προχώρησαν ἴσια μὲ τὸ Δία, ὅπου ἔμειναν ἕνα χρόνο, καὶ σ' αὐτὸ τὸ διάστημα ἔμαθαν κάτι πολὺ σπουδαῖα μυστικά, πού θὰ εἶτανε τώρα στὴ δημοσιότητα, ἂν οἱ κύριοι ἱεροζεταστὲς δὲν εἶχαν εὑρεῖ μερικὲς ιδέες λιγάκι τολμηρῆς.

Φεύγοντας ἀπ' τὸ Δία διέτρεξαν ἕνα διάστημα ὡς ἑκατὸ χιλιάδες λευγες. Πέρασαν κοντὰ ἀπ' τὸν Ἄρη, πού εἶναι, καθὼς ξέρετε, πέντε φορές μικρότερος ἀπὸ τὴ μικρὴ μας σφαῖρα. Εἶδανε δύο φεγγάρια πού κυκλοφοροῦν γύρω σ' αὐτὸν τὸν πλανήτη, καὶ πού ἔχουν ξεφύγει τὴν παρατήρηση τῶν ἀστρονόμων μας. Σέρω πού ὁ πάτερ Καστέλ θὰ γράψῃ, καὶ μὲ πολλὴ νοστιμάδα μάλιστα, πὼς αὐτὰ τὰ δύο φεγγάρια δὲν ὑπάρχουν. Ἀλλὰ ἐγὼ ἀνκφέρουμαι σ' ἐκεῖνους πού συνειθίζουν νὰ σκέφτονται μὲ τὴν ἀναλογία. Αὐτοὶ οἱ λαμπροὶ φιλόσοφοι ξέρουν πόσο δύσκολο θὰ εἶτανε γιὰ τὸν Ἄρη, πού εἶναι τόσο μακρὺ ἀπ' τὸν ἥλιο, νὰ τὰ βγάλῃ πέρα δίχως τουλάχιστο δύο φεγγάρια. Ὅπως κ' ἂν εἶναι, οἱ ἄνθρωποι μας ἤσαν ἐκεῖνον τὸν κόσμον τόσο μικρὸ, πού φροβήθηκαν μὴπως δὲν τοὺς χωρέτῃ γιὰ νὰ κοιμηθοῦν, καὶ ξακολούθησαν τὸ δρόμον τους, σὰ δύο ταξιδιώτες πού δὲ δίνουν προσοχὴ σ' ἕνα παλιοκαφενεδάκι τοῦ χωριοῦ καὶ τραβοῦν ἴσια γιὰ τὴ γειτονικὴ πόλη. Γλήγορα ὅμως μετάνοιωσαν γιὰτὶ πῆγαιναν καὶ δὲν εἴρισκαν τίποτα. Ἐπὶ τέλους εἶδαν ἕνα μικρὸ φῶς· εἶτανε ἡ Γῆ. Οἶχτο τοὺς προξένησε, ἕστερα ἀπὸ τὸ Δία. Μόλα ταῦτα γιὰ νὰ μὴ μετανοιώσουν ἄλλη μιὰ φορά, ἀποφάσισαν ν' ἀποβίβαστοῦν. Πέρασαν στὴν αὐρὰ τοῦ κομήτη, ἠῦραν ἕνα πολικὸ φῶς, σὰ νὰ τοὺς περιμένε, μπῆκαν μέσα καὶ πάτησαν γῆ στὴ βορεινὴ ἄκρη τῆς Βαλτικῆς θάλασσας, στὴς πέντε τοῦ Γιούλη χίλια ἑφτακόσια τριάντα ἑπτὰ ἄλλανόβα.

(ἀκολουθεῖ)

ΕΙΣΙΔΙΟΣ ΓΙΑΝΙΔΗΣ

Ο.ΤΙ ΒΛΕΠΕ

— Τὰ μουσικὰ κομμάτια τῆς «Ἀρρωστὴς Δούλας» πού δημοσιεύσαμε στὸ προπερασμένον φύλλον, εἶχανε ἕνα δὺο λαθινὰ σημεῖα, (π. χ. ta n t o, ἀντὶ di ta n t o πού ναι καὶ τὸ σωστὸ κτλ), μὰ γι' αὐτὸ φταίει ὁ μουσικογράφος τοῦ Φέξη πού τὰ ἐσκόπησε σὲ εἰκόνα χαρτὶ ἀπὸ τὸ χειρόγραφο. Δώσαμε τὴ δουλιὰ σὲ εἰδικὸ ἄνθρωπον, τὸν ἀκριβοπλερώσαμε καὶ τὸ κάμμε ρόλο.

— Ἀπὸ τὰ παράξενα τῆς ρεκλάμας. Μιὰ κόρη στὸ «Χρόνον» τῆς προπερασμένης Τρίτης (σελ. 2, στὴλ. 6) βεβχιώνεται, ὑπογράφοντας καρδιά πλατιά τὴ βεβχιώσῃ της, δίνοντας μάλιστα καὶ τὸν ἀριθμὸ τοῦ επιτοῦ της, πὼς ὁ θεῖος γιὰτὸς τόσο ἱκανὸς εἶναι ὥστε σὲ εἴκοσι μέρες τὴν ἔκαμε νὰ ζυγίσει μιὰ ὄκα καὶ ἑκατὸ ὄραμα περισσότερον, νὰ παχύνει στὴν περιφέρεια δὺο ἑκατοστὰ τοῦ μέτρου, νὰ ποχτήσῃ σάρκα «σφιγγήλι» καὶ νὰ μεταμορφωθεῖ εἰς ἄνθρωπον. Καὶ μὴ γερότερα!

— Παίχτηκε τὴν Τρίτη στὸ Δημοτικὸ θέατρο γιὰ πρώτη φορά τὸ τρίπραχτο πολιτικοκοινωνικὸ ὄραμα τοῦ Δ. Π. Ταγκόπουλου, σὲ Ἄλυσίδες, ἀπὸ τὸ θέατρο τοῦ κ. Θ. Οἰκονόμου. Ὁ συγγραφεὺς ἀδιαθετώντας δὲ βρισκότανε στὸ θέατρο κ' ἔτσι δὲν μπόρεσε νὰ εὐχαριστήσῃ τοὺς θεατῆς πού στὸ τέλος τῆς παράστασης, μὲ ἀδιάκοπα χειροκροτήματα, τὸν καλοῦσαν νὰ βγεῖ στὴ σκηνή.

— Οἱ «Ἄλυσίδες» θὰ ξαναπαίχτοῦν σὲ λίγες μέρες, ὅταν ἀρχινῆσῃ τὸ καινούριον θέατρο τοῦ κ. Οἰκονόμου. Ἀπὸ τὸ φύλλον ὅμως τῆς ἄλλης Κυριακῆς θὰρχινῆσουν νὰ δημοσιεῦνται στὸ «Νουμᾶ».

— Ὁ Ταγκόπουλος κ' ὁ Βουτιερίδης ἀρχινῆσαν νὰ γράφουν μιὰ τρίπραχτο κοινωνικὸν ἄσμα· οἱ Νοικοκυραῖοι πού ἂν τὴ δώσουνε στὸν κ. Οἰκονόμου γιὰ τὸ θέατρο τοῦ.

— Ἀκοῦμε πὼς εἶναι νὰ βγεῖ σὲ λίγο μιὰ μικροῦλα βδομαδιάτικη σατυρικὴ φημερίδα μὲ τὸν τίτλον «Le monde Francolevantinique». Ἡ φημερίδα αὐτὴ θὰ γράφεται ἑλληνογαλλικὰ.

ΧΩΡΙΣ ΓΡΑΜΜΑΤΟΣΗΜΟ

κ. Ἐρμα στὴν Κίλυμνο. Σ' εὐχαριστοῦμε γιὰ τὰ καλά λόγια καὶ ζεσηκώνομε δὺ ὅσα μᾶς γράφεις γιὰ τὴν «Ἰστορία τῆς Ρωμοσύνης» τοῦ Ἐρταλιώτη μας. α... Τὴν ἔδωσα νὰ τὴ διαβάσει ἕνας παπᾶς καὶ τώρα μοῦ γυρεύει τὸ δεύτερον τόμον· τὸν ἄκουσα νὰ λέει: Νά, βρε ἀδερφέ, βιβλίον πού τὸ νιώθει κ' ἕνα μικρὸ παιδί. Ὁ κακομοῖρης ὁ Ρωμὸς θέλει νὰ διαβάσει, ἀλλὰ δὲν ἔχει τί νὰ διαβάσει...» Βιελία Ρωμαίτικα ὑπάρχουν ἀρκετὰ καὶ βγαίνουν ὀλοένα καὶ καινούρια — κ. Σπ. Ριγ. Κέρκυρα. Χαρήκαμε πολὺ γιὰ τὸ γράμμα σου. Τὸ φύλλον στέλνεται τώρα στὸ κατατόπι πού μᾶς γράφεις. — κ. Γκερινάρη. Καλὸ τὸ ἀρθράκι σου καὶ σ' εὐχαριστοῦμε. Περιττὸ ὅμως καὶ νὰ τυπωθεῖ, ἀφοῦ τὸ πρᾶμα κρύωσε πιά.